

למה צועק אבי?

יאנוש קורצ'אק, סיפורי יאנוש קורצ'אק למורה ולמדריך, בית לוחמי הגטאות, עמ' 20-26
תרגום: ברל פומרניץ

הוי כְּמָה הוּא צוּעֵק, כְּמָה הוּא אָיוֹם כְּאִשֶּׁר הוּא צוּעֵק. מִתְיָרָאִים מִפְּנֵי בְּכָל הָעִיר. חֲתוּלָנוּ נְמַלֵּט מִיָּד עַל גְּבֵי הַתְּנוּר. מִתְיָרָאִים מִפְּנֵי הַיְלָדִים וְאֵינִם מְצִיָּצִים בְּתוֹךְ הַחֲלוֹן. מִתְיָרָא מִפְּנֵי כְּלָבוֹ שֶׁל הַקְּצָב וְשׂוֹמֵר-הַבַּיִת וְנוֹשֵׂא הַמְּכַתְּבִים. אֶפְלוֹ הַשְּׂכֵנָה לָאָה, שְׁגָם הִיא יוֹדַעַת לְצַעֵק וְשִׁמְפָּנִי צַעֲקוֹתֶיהָ נְמַלֵּט בְּעֵלָה לְאוֹסְטְרָלְיָה, אֶפְלוֹ הִיא מְפַחֶדֶת מִפְּנֵי אָבִי.

כְּשֶׁהִיא חַג הַסַּכּוֹת וְהַגֶּשֶׁם טַפֵּט בְּלִי-הֶרֶף הִכָּה אָבִי בְּאִגְרוֹפוֹ עַל גְּבֵי הַשֵּׁלֶחַן וַיִּתֵּן אֶת קוֹלוֹ בְּצַעֲקָה:

- דִּי! יְהִיָּה כְּבָר קֹץ לְגִשְׁם! מָה זֶה?!

מִיָּד הִתְחַבְּאוּ כָּל הַעַנְנִים וְהִשְׁמֵשׁ הָאִיר. אָמַת הִיא. אָמַת סִפְרָה זֹאת. זֶה הִיא בְּשֶׁכְּבָר.

כְּשֶׁהִיא אָבִי נַעַר, נִשְׁמָעוּ לוֹ הַחֲבָרִים בְּבֵית-הַסֵּפֶר, בְּשַׁעַת הַמְּשֻׁחָקִים בְּחֶצֶר וּבְחוּץ.

כְּשֶׁהִיא הַמְּלַחֶמָה וְאָבִי עֹבֵד בַּצָּבָא וְעוֹבֵד־תְּ-הַצָּבָא גַם הִיא כְּבָר נִמְאַסָּה עָלָיו, נָהֵם אָבִי נָהֵם,

כִּי יוֹתֵר אֵינְנוּ רוֹצִים וְאֵינְנוּ יְכוּלִים עוֹד - וַיְהִי מָה, זְמִינָה אוֹ שְׂמֵאלָה - וּבִלְבָד שִׁיְהִיָּה קֹץ.

וּמָה תִּגִּידוּ עַל כֵּן? מִיָּד חֲדָלוּ לִירוֹת וְהַמְּלַחֶמָה נִגְמְרָה. אָמַת הִיא. סִבָּא סִפְרָה זֹאת. זֶה הִיא מְזִמָּן.

וּכְשֶׁנִּסְעָה אָבִי בְּשֶׁכְּבָר הַזְּמִים לְאִמְרִיקָה, עָשָׂה פְּקִיד אִמְרִיקָנִי בְּאִנְיָה דָּבָר שֶׁלֹּא הִיא טוֹב בְּעֵינֵי אָבִי,

אֲזִי הוּא גַם שָׁם הִתְחִיל לְצַעֵק. וּמָה תִּגִּיד עַל-כֵּן? אִמְרִיקָה נִבְהֵלָה מִפְּנֵי וְלֹא נִתְּנָה לוֹ לְהַכְנִס

לְגַבּוּלָה. הוּא חִזַּר בְּאוֹתָהּ אֲנִיָּה

וְאָמַר:

- עֵסֶק גָּדוֹל. עֲלֶיָּה לְגַדְלָה. צוּרָה גָּדוֹל בְּאִמְרִיקָה. בְּכָל מְקוֹם אֶפְשָׁר לְעֹבֵד, אִם יֵשׁ בְּיָדָהּ מְלֵאכָה.

אָבִי הוּא שָׁעוֹן. אָמַת אוֹמְרָת:

הָרִי יִבְרָחוּ מִפְּנֵיךְ כָּל הַבְּרִיּוֹת. אֵתָה צוּעֵק עֲלֶיָּהֶם. אִיךָ זֶה, בְּעֵתִים אֵלָה?

לֹא. מִתְיָרָאִים, אֶבֶל בָּאִים. וְאָבִי צוּעֵק:

- כְּלוּם זֶהוּ שָׁעוֹן? זֶהוּ גַל-שָׁל-עֲצָמוֹת, זֶהוּ קִשְׁקוּשׁ!

וְאֵינְנִי רַב-מִגַּע עוֹשֶׂה-לְהַטִּים. הַשָּׁעוֹן הַזֶּה נִדְרַס בְּגִלְגָּל שֶׁל מְכוּנִית, הוּא הָרוּג!

וּבְכָל זֹאת הוּא מִתְקַן. הַשָּׁעוֹן אֵינְנוּ מְמַהֵר. הַשָּׁעוֹן אֵינְנוּ מְאַחֵר. וְאָבִי צוּעֵק:

- הַפַּעַם הָאֲחֵרוֹנָה. יַעַן-כִּי אִם מִיִּשְׁהוּ אֵינִי יוֹדַע לְשֹׁמֵר עַל שָׁעוֹן...

וְאוֹתוֹ "מִיִּשְׁהוּ" אֵינִי אֶלָּא אָדָם נִכְבָּד וְעָשִׂיר בְּעִיר, בְּעַל מְנִסָּרָה וְשִׁנֵּי בְּתִים בְּאִמְצַע הַשׁוּק.

הָאִם אָבִי הוּא לְפַעֲמִים גַם מְדַבֵּר בְּנַחַת, בְּהִשְׁקָט, כְּכֹל בְּנֵי הָאָדָם? - לֹא!

יּוֹשֵׁב הוּא כָּל הַיּוֹם עַל-יַד הַחֲלוֹן וְשׂוֹפֵרֶת לְעֵינָיו. רוֹטֵן הוּא, וְאֶפְשָׁר מִתְפַּלֵּל, וְאֶפְשָׁר פּוֹזֵם,

וְאֶפְשָׁר מִתְקַתֵּק כְּמוֹ שָׁעוֹן? - אֲנִי יוֹדַע. פְּעָמִים הוּא צוּעֵק גַם עַל הַשָּׁעוֹנִים, - וְגַם הֵם יִרְאִים מִפְּנֵי.

יֵשׁ וְאָבִי יַעֲלֵב גַם הוּא. אוֹתָהּ שָׁעָה אֵינִי מְדַבֵּר וְאֵינִי צוּעֵק. אָבִי אוֹמַר:

- עֲלֶיךָ יְהִיָּה לְשֵׁלֶם בְּעַד הַתְּקוּן שֶׁלְשָׁה זְהָבִים.

וְהָאִישׁ - אִם אֵינִי מְכִיר עֲדֵין אֶת אָבִי:

- אֵתוֹ זְהָבִים.

אָבִי מַחְזִיר אֶת הַשָּׁעוֹן. פּוֹנֵה לוֹ וְיוֹשֵׁב לְיַד הַחֲלוֹן. שָׁם אֶת הַזְּכוּכִית לְעֵינָיו, תְּקוּתוֹק. סוּף.

אָבִי אוֹמַר:

- יהיה מתקן בעוד שבוע ימים,

- והאם לא תתכן בעוד ארבעה ימים? (אותו ברנש עדן אינו מכיר את אבי)

אבי מחזיר את השעון. פונה לו ויושב על-יד החלון. שם את השפופרת לעינו. תקתוק. סוף.

הם היו רוצים לעמוד קצת על המקח, לשאל אם יתקן כהלכה, וסתם לשוחח קצת. ואולם הם יראים.

גם אני מתחלה גרא הייתי מפני אבי, אבל משמלאו לי חמש שנים ואני התבוננתי באבי פעמים רבות מכל הצדדים וראיתי שהוא אינו הודף ואינו מכה ואינו מטלטל - מיד חדלתי להתגרא מפניו.

- אבא, תן שתי פרוטות.

אבי צועק :

- אני אתן לך... כשאתן אתן לך, לא תמיש זאת מזכרונך ימים רבים. צורך לו בסוכריות.

כשיש לך פת לחם, הנה שמח, פוחז שכמותך. אין לי. מה תעמד? למה תחכה? לך-לך.

ואמא שלי תמיד לה סבר פנים מחיכות והיא מרבה לדבר. אמא מחיכת אף בשעה שאבא צועק, אם אמא היא אפוא טובה ואפשר איכשהו לדור עמה בכפיפה אחת, אף-על-פי שדרךה לעתים קרובות להדף, עתים תפה או תתפש בערף ותטלטל מן הבית, - אז למה זה אתגרא מפני אבא, שהוא רק צועק ותו לא?

- שוב אתה כאן? חכה-נא, מיד אלמד אותך פרק. כזאת היה לא תהיה. אני מתגרה בך, שאסון יהיה. אתה תזכר זאת עדן ועדנים.

אני עומד ומקשיב ומביט ומחכה, עד אשר אמא תרביץ בי ותטלטלני מן הבית. לא כזאב, אבל אני בוכה, באשר יודע אני, שאקבל מאת אבי שתי פרוטות לסוכריות.

אינני מתגרא מפני אבא, אבל מתגרא אני מפני אחי. אחי של אבא יושב רחוק מכאן, בעיר אחרת. אני מימי לא ראיתיו לנגד עיני, אני רק שמעתי על-אודותיו ומשום-כך מתגרא אנכי,

לאחי-אבא יש הרבה ילדים, והוא אביון גדול. הילדים שלו מתהלכים רעבים וערומים, - אפילו בחרף אין לרגליהם נעלים ולגום אין פתנות. אשתו היא חולה והילדים גוועים ברעב.

לפני כל חג שולח אחי-אבא אלינו מכתב. באותה שעה אבא צועק אימות. עוד טרם פתח את המעטפה, עוד טרם קרא את המכתב וכבר הוא צועק :

- חדשה! מזל-טוב! הוא שוב מבקש שאשלח לו כסף! וכי מה הוא סובר לו סוף-סוף?

כלום בעל-מיליונים אנכי? כלום מוצא אנכי את הכסף ברחוב? הוא הנו קבצן ואין לו לצרכי החג? - אזי לנפשות הילדים האמללים שלו! - מוליד ומרעיב ומענה. רוצח הנהו. כן. אף כי אחי הוא.

החתול נמלט זה-מקבר על גבי התנור, נושא-המכתבים ממחר לצאת וסוגר את הדלת בחפזון. לאה קוראת את אמא הביתה. שוטר, העובר על-יד ביתנו, מזקיף את צווארון-מעילו. כלבו של הקצב מרים רגל ועושה מה שעושה ליד הפנס. העננים משוטטים על פני הרקיע כמטרפים. ואמא מחיכת ואומרת :

- מנן אתה יודע? אולי הוא אינו מבקש כלל כסף? אולי הוא שולח רק ברכות? הרי עוד לא קראת את המכתב.

אבא צועק שאין צורך בקריאה, יען-פי יודע הוא גם בלאו הכי. הוא לא יתן אף פרוטה. חסל.

ואני מהרהר בדודנים העניים שלי, שלא ראיתם מימי, המתהלכים ערומים ויחפים ורוצח זה, אף כי אחי-אבא הוא, מענה אותם שם. צר לי מאד על הילדים הללו.

בשעת ארוחת-הערב כשאמא אומרת :

- שָׁמָּא בְּכֹל זֹאת תִּשְׁלַח לָהֶם כְּמָה זְהָבִים? הֲלֵא חַג הוּא. וְאֵל עֲלִיוֹן הֲלֵא עוֹשֶׂה חֶסֶד עִמָּנוּ.

מָה פִּשְׁעָם מָה חֲטָאתָם שֶׁל יְלָדָיו?

וּבִשְׁעָה שְׂאֵמָא מְדַבֵּרַת כֶּד, אֲנִי נִגַּשׁ אֶל אַבְרָהָם, מְחַיֵּד כְּמוֹ אִמָּא וְאוֹמֵר :

- אַבְרָהָם, שְׁלַח-נָא לָהֶם כְּמָה זְהָבִים כְּדֵי שְׂלֵא יִהְיוּ רַעֲבִים בֵּימֵי-חַג.

אַבְרָהָם אֵינוֹ עוֹנֶה דְבָר, שׁוֹתֶה אֶת הַתֶּה וְרוֹטֵן מָה, וּמְתַקֵּתַק כְּאוֹתוֹ שְׁעוֹן. וְאֵנוּ יוֹדְעִים רַטֹּן זֶה מָה פְּרוּשׁוֹ.

כִּי הִנֵּה לְמַחְרַת הוֹלֵךְ אַבְרָהָם אֶל בֵּית-הַדָּאָר - וְחוֹזֵר מִשָּׁם וְאוֹמֵר :

- זֶה כְּבָר הִפְעַם הָאַחְרוֹנָה. סוּף. שְׁנֵה חֲדָשָׁה. הֲתִבְיִנִי? אוֹמֵר אֲנִי לֶךְ "סוּף".

וְאֲנִי כְּבָר יוֹדֵעַ כִּי כֶּד יִהְיֶה גַם לְעַת הַחֲנֻכָּה. וְכֶד גַּם לְעַת הַפּוּרִים, וְכֶד גַּם לְעַת הַפֶּסַח, וְכֶד, אִם יִרְצֶה הַשָּׁם, גַּם לְשָׁנָה הַחֲדָשָׁה הַבָּאָה.

לִפְנֵי הַחֲנֻכָּה יִכְתֹּב אֲלֵינוּ הַדּוֹד, כִּי אֲשֶׁתּוֹ חָלְתָה. לִפְנֵי הַפּוּרִים - כִּי מִשְׁלַחִים אוֹתוֹ מִן הַדִּירָה.

לִפְנֵי הַפֶּסַח - וְהִרִי אַבְרָהָם קָרָא בְּעֵתוֹנִים עַל דְבַר מִצְבָּם הָרַע. וְאַבְרָהָם צִעֹק וְצִעֹק :

- וְגַם כְּאֵן רַע הוּא. גַּם אֲצִלְנוּ יִשְׁנָם עֲנִיִּים וְרַעֲבִים. מָה זֶה נִהְיָה בְּעוֹלָם? רַק הֵב וְהַב.

וְכִּי אֵשׁ גַּם לִי לֹא יִהְיֶה, הוּא יִשְׁלַח לִי? מִי יִתֵּן לִי? שׁוֹאֵל אֲנִי, מִי יִתֵּן לִי?

וְאַבְרָהָם - יוֹדֵעַת אִמָּא וְיוֹדֵעַ אֲנִי וְיוֹדֵעַ סָבָא - יֵשֵׁב לוֹ עַל-יַד הַחֲלוֹן וְיִהְיֶה רוֹטֵן מָה, וְכֹל הַשְּׁעוֹנִים שֶׁבְּחֻלּוֹנָנוּ יִהְיוּ מְתַקֵּתִיקִים וְהַחֲתוּל עַל גִּבִּי הַתַּנּוּר יִהְיֶה נוֹחֵר. וְאַבְרָהָם מִצְטַחֵקֵת. וְסָבָא מִצְטַחֵק וְשׁוֹאֵל: - לָמָּה זֶה אֲתָה צוֹעֵק שָׁם? חֲבַל עַל גְּרוֹנְךָ. לָמָּה אֲתָה כֹּל כֶּד צוֹעֵק? הֲלֵא אֲתָה שׁוֹב תִּשְׁלַח לוֹ?

- וְכִי מָה עָלֶי לְעִשׂוֹת?

- לֹא לְצִעֹק.

וְאַבְרָהָם מְנִיחַ אֶת הַמְּבַרְשֵׁת הַקְּטָנָה, שְׂבִיבָה הוּא מְנַקֵּה אֶת הַשְּׁעוֹן, מְנִיחַ אֶת הַשְּׁעוֹן, אוֹתוֹ נִקֶּה בְּמַבְרַשֵׁת הַקְּטָנָה, מְפַנֵּה עֲצָמוֹ עַל כֶּסֶא-מוֹשָׁבוֹ - וְאוֹמֵר :

אֲנִי מְכַרְח לְצִעֹק. לוֹלֵא הֵייתִי צוֹעֵק. הִיוּ הַכֹּל "מְטַפְסִים וְעוֹלִים לִי עַל הָרֵאשׁ"י. אֲנִי מְכַרְח לְעַמּוֹד עַל נַפְשִׁי.

זֹאת אָמַר אַבְרָהָם בְּנַחַת, בְּהַשְׁקָט, כְּדִבֵּר כֹּל בְּנֵי-הָאָדָם.

